

Înalta Curte de Casație și Justiție
COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII

Decizie nr. 2/2017 din 30/01/2017

Dosar nr. 22/2016

Publicat in Monitorul Oficial, Partea I nr. 175 din 10/03/2017

Iulia Cristina Tarcea - președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului
Lavinia Curelea - președintele delegat al Secției I civile
Eugenia Voicheci - președintele Secției a II-a civile
Ionel Barbă - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Ionuț Mihai Matei - pentru președintele Secției penale
Nicoleta Țândăreanu - judecător la Secția I civilă
Nina Ecaterina Grigoraș - judecător la Secția I civilă
Mirela Vișan - judecător la Secția I civilă
Bianca Elena Țândărescu - judecător la Secția I civilă
Florentin Sorin Drăguț - judecător la Secția I civilă
Simona Gina Pietreanu - judecător la Secția I civilă
Adina Georgeta Nicolae - judecător la Secția I civilă
Doina Popescu - judecător la Secția I civilă
Valentina Vrabie - judecător la Secția a II-a civilă
Cosmin Horia Mihăianu - judecător la Secția a II-a civilă
Ruxandra Monica Duță - judecător la Secția a II-a civilă
Constantin Brânzan - judecător la Secția a II-a civilă
Mirela Polițeanu - judecător la Secția a II-a civilă
Nela Petrișor - judecător la Secția a II-a civilă
Iulia Manuela Cîrnu - judecător la Secția a II-a civilă
Virginia Florentina Duminecă - judecător la Secția a II-a civilă
Adriana Elena Gherasim - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Florentina Dinu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Silvia Cerbu - judecător la Secția penală
Simona Elena Cîrnaru - judecător la Secția penală

Completul competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 22/2016 este constituit conform dispozițiilor art. 516 alin. (2) din Codul de procedură civilă și ale art. 27² alin. (2) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror Diana Berlic.

La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Elena Adriana Stamatescu, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27³ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție referitor la "admisibilitatea exercitării căii extraordinare de atac a recursului

împotriva încheierilor prin care a fost întrerupt cursul judecării, pronunțate de instanțele de apel, în situația în care apelul este ultima cale de atac".

Magistratul-asistent referă cu privire la obiectul recursului în interesul legii, precum și cu privire la faptul că la dosar au fost depuse hotărâri definitive contradictorii pronunțate de instanțele judecătorești, că a fost depus raportul întocmit de judecătorii- raportori, precum și punctul de vedere al procurorului general.

Doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, acordă cuvântul doamnei procuror Diana Berlic asupra recursului în interesul legii.

Doamna procuror Diana Berlic solicită admiterea recursului în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, arătând că procurorul general apreciază ca fiind în litera și spiritul legii orientarea jurisprudențială potrivit căreia exercitarea căii de atac a recursului împotriva încheierilor prin care a fost întrerupt cursul judecării, pronunțate de instanțele de apel, în situația în care apelul este ultima cale de atac, este admisibilă.

În favoarea acestei soluții invocă un argument de evoluție legislativă, pornind de la prevederile art. 244 din Codul de procedură civilă din 1865, care nu reglementau în mod explicit nici actul prin care instanța dispunea suspendarea și nici calea de atac; prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă s-a introdus art. 244¹, prin care s-a prevăzut că, în toate cazurile, asupra suspendării procesului instanța se va pronunța prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs, în mod separat. Prin Legea nr. 219/2005 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă, dispozițiile art. 244¹ alin. 1 din Codul de procedură civilă din 1865 au fost modificate, în sensul că au fost exceptate de la calea de atac a recursului încheierile pronunțate în recurs. În sfârșit, art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă a statuat în sensul că asupra suspendării procesului instanța se va pronunța prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs, în mod separat, la instanța ierarhic superioară, fiind exceptate, în mod expres, încheierile prin care suspendarea a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție. Sinteza evoluției legislative în materie vine să conducă la concluzia că recursul este admisibil atât atunci când acesta este exercitat împotriva încheierilor de suspendare pronunțate de instanțele de recurs (cu excepția Înaltei Curți de Casație și Justiție), cât și împotriva încheierilor de suspendare a judecării pronunțate de instanțele de apel, atunci când apelul este ultima cale de atac.

De asemenea invocă argumente desprinse din interpretarea literală a dispozițiilor art. 414 din Codul de procedură civilă, argumente rezultate din interpretarea sistematică a textului de lege și argumente ce decurg din analiza jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Pentru toate aceste considerente solicită admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei hotărâri de unificare a practicii, în sensul arătat.

Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, declară dezbaterile închise, iar completul de judecată rămâne în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

1. La data de 27 septembrie 2016, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu soluționarea recursului în interesul legii privind "admisibilitatea exercitării căii extraordinare de atac a recursului împotriva încheierilor prin care a fost întrerupt cursul judecării, pronunțate de instanțele de apel, în situația în care apelul este ultima

cale de atac".

II. Obiectul recursului în interesul legii

2. Din cuprinsul recursului în interesul legii, declarat potrivit prevederilor art. 514 din Codul de procedură civilă de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, rezultă că în practica instanței supreme nu există un punct de vedere unitar cu privire la soluția admisibilității recursului exercitat împotriva încheierii de suspendare a judecării cauzei, pronunțate de o curte de apel, în cazul în care această instanță judecă apelul ca ultimă cale de atac.

3. Unele completuri de judecată au respins ca inadmisibil recursul astfel exercitat, apreciind că, fiind în prezența unui incident procedural, hotărârii prin care acesta se soluționează îi este aplicabil regimul juridic al hotărârilor pronunțate de acea instanță, inclusiv în privința căilor de atac, legiuitorul neintenționând vreo derogare în ceea ce privește admisibilitatea căii de atac în situația în care hotărârea de fond nu este supusă recursului.

4. Dimpotrivă, alte completuri au reținut că recursul este admisibil, întrucât norma cuprinsă în art. 414 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă nu face distincție după cum încheierea de suspendare a judecării este pronunțată într-o cauză în care hotărârea care finalizează procesul este sau nu definitivă.

III. Prevederile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

5. Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să interpreteze, în vederea aplicării unitare, următoarele prevederi legale:

Codul de procedură civilă

Art. 414. "Hotărârea de suspendare.

(1) Asupra suspendării judecării procesului instanța se va pronunța prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs, în mod separat, la instanța ierarhic superioară. Când suspendarea a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție, hotărârea este definitivă.

(2) Recursul se poate declara cât timp durează suspendarea cursului judecării procesului, atât împotriva încheierii prin care s-a dispus suspendarea, cât și împotriva încheierii prin care s-a dispus respingerea cererii de repunere pe rol a procesului."

IV. Examenul jurisprudențial

6. Într-o primă opinie s-a apreciat că este inadmisibil recursul formulat împotriva încheierii de suspendare a judecării cauzei, pronunțate de o curte de apel, în cazul în care această instanță judecă în ultimă cale de atac.

7. În argumentarea acestei opinii s-a reținut că, potrivit prevederilor art. 124 alin. (2) din Codul de procedură civilă, incidentele procedurale se soluționează de instanța în fața căreia se invocă, astfel încât hotărârilor prin care acestea se soluționează le este aplicabil, ca regulă, regimul juridic al hotărârilor pronunțate de acea instanță, inclusiv în privința căilor de atac, respectiv a condițiilor și termenelor prevăzute de lege pentru declararea căilor de atac, în virtutea principiului accesorium sequitur principale, ceea ce înseamnă că derogările trebuie să fie expres prevăzute de lege.

Art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ce reglementează hotărârea dată asupra suspendării judecării, conține o excepție de la principiul accesorium sequitur principale, în ceea ce privește regimul juridic al căii de atac în privința acestui incident procedural, astfel încât, fiind o normă de excepție, este de strictă interpretare și aplicare.

Derogarea instituită prin această normă privește exclusiv calea de atac - în sensul că este vorba despre recurs, chiar dacă hotărârea asupra fondului este susceptibilă de apel - și posibilitatea exercitării separate a acesteia [ca derogare de la dispozițiile art. 466 alin. (4) din Codul de procedură civilă].

Legiuitorului nu a intenționat însă vreo derogare în privința termenului de exercitare a căii de atac, dar nici în ceea ce privește admisibilitatea căii de atac în situațiile în care hotărârea de fond nu este supusă apelului sau recursului. O asemenea excepție ar fi trebuit expres prevăzută, astfel cum legiuitorul a procedat în cazul altor incidente procedurale [de exemplu, în cazul recuzării, prin dispozițiile art. 53 alin. (1) din Codul de procedură civilă], ceea ce nu s-a întâmplat în ipoteza suspendării judecătii.

Ca atare, în absența unei derogări exprese, nu se poate considera că recursul este admisibil și în acele situații în care hotărârea de fond este definitivă.

De asemenea s-a mai reținut că art. 21 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările și completările ulterioare, prevede că: "Secția I civilă, Secția a II-a civilă și Secția de contencios administrativ și fiscal ale Înaltei Curți de Casație și Justiție judecă recursurile împotriva hotărârilor pronunțate de curțile de apel și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege, precum și recursurile declarate împotriva hotărârilor nedefinitive sau a actelor judecătorești, de orice natură, care nu pot fi atacate pe nicio altă cale, iar cursul judecătii a fost întrerupt în fața curților de apel".

În consecință, nici acest temei din legea specială nu ar permite reținerea caracterului admisibil al recursului, întrucât, pe de o parte, încheierea de suspendare a soluționării apelului nu este o hotărâre nedefinitivă, iar, pe de altă parte, o hotărâre judecătorească (încheierea de suspendare) nu poate fi calificată drept un act judecătorec, de orice natură, teza finală a textului citat fiind alternativă ipotezei hotărârii nedefinitive și, prin urmare, aplicabilă situațiilor în care obiectul recursului este un alt act al instanței decât o hotărâre judecătorească nedefinitivă (conform art. 424 din Codul de procedură civilă, hotărârile judecătorești sunt sentințe, decizii ori încheieri).

8. În acest sens sunt deciziile Secției I civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 126 din 22 ianuarie 2016 (cu opinie separată în sensul admisibilității căii de atac și a constatării nulității recursului pentru neîncadrarea criticilor în motivele de recurs prevăzute de art. 488 din Codul de procedură civilă), nr. 1.311 din 15 mai 2015, nr. 2.405 din 26 septembrie 2014, precum și Decizia Secției a II-a civile nr. 2.550 din 10 decembrie 2015, prin care a fost respins ca inadmisibil recursul formulat împotriva încheierii prin care fusese suspendată judecata apelului.

9. Într-o altă opinie s-a statuat în sensul că recursul formulat împotriva încheierii prin care a fost suspendată judecata este admisibil, indiferent dacă încheierea de suspendare a fost pronunțată de instanța de apel într-o cauză în care hotărârea ce urma a se da asupra fondului este sau nu definitivă.

10. În argumentarea celei de-a doua opinii s-a reținut că recursul împotriva unei încheieri de suspendare a judecătii cauzei pronunțate de o judecătorie, un tribunal sau o curte de apel este admisibil, indiferent dacă procesul se finalizează cu o hotărâre nedefinitivă sau definitivă, întrucât norma cuprinsă în art. 414 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă nu face distincție după cum încheierea de suspendare a judecătii este pronunțată într-o cauză în care hotărârea care finalizează procesul este sau nu definitivă.

Textul reglementează o singură excepție de la regula posibilității atacării separate a încheierii de suspendare a judecătii cauzei. Potrivit art. 414 alin. (1) teza a II-a din Codul de procedură civilă, numai când suspendarea judecătii a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție hotărârea este definitivă, iar recursul declarat împotriva unei încheieri de suspendare a judecătii cauzei pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție este inadmisibil.

Prin urmare, art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede expres și neechivoc că măsura suspendării judecării oricărui proces, cu excepția celui care se desfășoară în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, este supusă căii de atac a recursului, ce poate fi exercitat în mod separat.

Voința legiuitorului de a reglementa expres o cale de atac împotriva încheierii de suspendare a cursului procesului este justificată de necesitatea de a supune cenzurii instanței superioare orice

prelungire de natură a afecta termenul rezonabil de soluționare a cauzei, componentă a dreptului la un proces echitabil, la care face referire art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Regula, în ceea ce privește calea de atac împotriva încheierii de suspendare a cursului procesului, instituită de art. 414 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă, este aceea că încheierea poate fi atacată cu recurs, în mod separat, de hotărârea care se pronunță pe fondul cauzei, la instanța ierarhic superioară, singura excepție de la această regulă fiind menționată în teza a II-a a aceluiași alineat.

Criteriile de identificare a instanței competente a se pronunța asupra incidentului procedural al suspendării procesului și asupra recursului declarat împotriva încheierii pronunțate de această instanță sunt exprimate neechivoc în cuprinsul art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă, motiv pentru care acest articol trebuie interpretat potrivit principiului *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*.

O interpretare sistematică a art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă, realizată în scopul limitării căii de atac a recursului în funcție de căile de atac care pot fi exercitate împotriva hotărârii care se va pronunța în procesul în care s-a ivit incidentul procedural al suspendării, se îndepărtează de la scopul urmărit de legiuitor și adaugă la lege.

De vreme ce legiuitorul a prevăzut expres în art. 414 alin. (1) teza a II-a din Codul de procedură civilă că nu este deschisă calea de atac a recursului în cazul în care suspendarea a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție, nu poate fi primită nicio altă interpretare menită să lărgască interdicția de a exercita recurs.

Totodată, s-a mai reținut că nici art. 124 alin. (2) din Codul de procedură civilă nu limitează aplicarea art. 414 alin. (1) din același cod, întrucât nu stabilește o interdicție expresă de formulare a recursului împotriva încheierii prin care s-a dispus sau menținut suspendarea cursului procesului, ci se referă doar la competența de soluționare a incidentelor procedurale (în categoria cărora intră și suspendarea procesului).

Mai mult, textul art. 414 din Codul de procedură civilă dă competența de soluționare a recursului în favoarea instanței ierarhic superioare celei menționate în art. 124 alin. (2) din același cod, deci vine în completarea acestui articol, astfel că nu există niciun argument care să susțină concluzia că art. 124 alin. (2) din Codul de procedură civilă ar limita în vreun mod aplicabilitatea art. 414 din Codul de procedură civilă.

Altfel spus, art. 124 alin. (2) și art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă reglementează competența de soluționare a cererii de suspendare a procesului, respectiv a recursului declarat împotriva încheierii prin care se dispune această măsură. Prin urmare, nu există niciun argument care să susțină concluzia că încheierilor care soluționează incidentele procedurale le este aplicabil, ca regulă, regimul juridic al hotărârilor pronunțate pe fond de acea instanță, inclusiv în privința căilor de atac, și care să atragă aplicarea în cauză a principiului *accessorium sequitur principale*.

Nici art. 21 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 76/2012, cu modificările și completările ulterioare, nu prevede o astfel de posibilitate.

De vreme ce în noțiunea de "hotărâre", la care se referă prima teză a acestui articol, intră și încheierile, astfel cum sunt enumerate în art. 424 alin. (5) din Codul de procedură civilă, iar art. 414 alin. (1) instituie o cale de atac explicită pentru ipoteza întreruperii cursului judecătii în ipoteza suspendării acestuia, teza a II-a a art. 21 alin. (1) din Legea nr. 304/2004, republicată, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 76/2012, cu modificările și completările ulterioare, nu este aplicabilă.

Prin urmare, art. 21 din Legea nr. 304/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu împiedică formularea recursului împotriva încheierilor prin care se suspendă cursul procesului pendinte în fața instanțelor care vor pronunța pe fond hotărâri definitive.

11. În acest sens sunt deciziile Secției I civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 138 din 16

ianuarie 2015 (cu opinie separată în sensul respingerii ca inadmisibil a recursului), nr. 1.305 din 15 mai 2015 (cu opinie separată în sensul respingerii ca inadmisibil a recursului), nr. 1.306 din 15 mai 2015 (cu opinie separată în sensul respingerii ca inadmisibil a recursului).

12. De asemenea, în jurisprudența Secției I civile au fost identificate decizii prin care au fost soluționate recursurile formulate împotriva încheierilor pronunțate de curțile de apel, prin care fusese dispusă măsura suspendării cauzei - fără însă a fi dezvoltate motive în favoarea admisibilității recursului, acest aspect rezultând implicit din însuși faptul analizării pe fond a criticilor invocate. În acest sens sunt deciziile nr. 41 din 19 ianuarie 2016, nr. 180 din 28 ianuarie 2016, prin care recursurile au fost respinse ca nefondate, și deciziile nr. 271 din 27 ianuarie 2015, nr. 721 din 12 martie 2015, nr. 787 din 18 martie 2015, nr. 1.083 din 23 aprilie 2015, nr. 1.444 din 28 mai 2015, nr. 1.445 din 28 mai 2015, nr. 2.070 din 7 octombrie 2015, prin care recursurile au fost admise, încheierile recurate fiind casate și trimise cauzele curților de apel în vederea continuării judecării.

13. Totodată, în jurisprudența Secției a II-a civile au fost identificate deciziile nr. 1.562 din 5 iunie 2015, nr. 1.253 din 6 mai 2015, nr. 1.682 din 17 iunie 2015, nr. 2.285 din 10 noiembrie 2015, prin care recursul a fost admis, fiind casată încheierea curții de apel și trimisă cauza pentru continuarea judecării, sau respins ca nefondat prin deciziile nr. 592 din 17 martie 2016, nr. 323 din 11 februarie 2016, nr. 1.821 din 16 septembrie 2015, nr. 1.778 din 25 iunie 2015.

14. La nivelul Secției de contencios administrativ și fiscal a fost identificată Decizia nr. 1.359 din 22 aprilie 2016, prin care a fost respins ca nefondat recursul formulat împotriva încheierii prin care curtea de apel dispusese suspendarea judecării recursului, nediscutându-se însă aspecte legate de admisibilitatea/inadmisibilitatea căii de atac declarate împotriva hotărârii de suspendare pronunțate de curtea de apel.

V. Jurisprudența Curții Constituționale

15. În urma verificărilor efectuate nu s-au identificat decizii pronunțate de Curtea Constituțională cu privire la textul de lege în discuție.

16. Instanța de contencios constituțional s-a pronunțat însă asupra constituționalității dispozițiilor art. 244¹ din Codul de procedură civilă din 1865, prin Decizia nr. 324 din 26 noiembrie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 938 din 20 decembrie 2002. Analizând reglementarea diferită a posibilității atacării cu recurs a încheierilor de respingere a cererii de suspendare, față de încheierile de admitere a cererii de suspendare, Curtea Constituțională a constatat că reglementarea nu contravine principiului constituțional al liberului acces la justiție și nici nu instituie vreo discriminare, deoarece cele două tipuri de încheieri pronunțate au finalitate diferită, producând efecte diferite. Cum în situația în care se respinge cererea de suspendare a judecării aceasta continuă, este evidentă grija legiuitorului de a nu întârzia judecarea cauzei, prin judecarea separată a căii de atac împotriva încheierii prin care s-a respins cererea de suspendare. Potrivit practicii sale constante, Curtea Constituțională a reținut că principiul egalității și nediscriminării nu are semnificația introducerii unei uniformizări a soluțiilor legislative, fiind posibilă aplicarea unor tratamente juridice diferite în cazurile în care aceasta se justifică în mod obiectiv și rațional.

VI. Doctrina

În doctrină s-au exprimat opinii diferite.

17. Astfel, într-o primă opinie s-a susținut că, în aplicarea principiului accesorium sequitur principale, încheierea premergătoare poate fi supusă controlului judiciar prin intermediul căilor de atac de reformare numai în măsura în care legea prevede o cale de atac pentru hotărârea de fond. Așadar, încheierea prin care s-a suspendat judecata este supusă recursului numai dacă hotărârea asupra fondului ar fi, la rândul său, supusă apelului sau recursului. De asemenea s-a arătat că, indiferent de calea de atac ce ar putea fi exercitată împotriva hotărârii finale, încheierea de

suspendare este susceptibilă numai de recurs, nu și de apel.

18. Într-o altă opinie s-a susținut că sunt susceptibile de recurs toate încheierile de suspendare, indiferent dacă sunt pronunțate de instanța de fond, de instanța de apel ori de instanța de recurs, exceptând încheierile de suspendare pronunțate de instanța supremă, care sunt definitive. Recursul a fost considerat singura cale atac, indiferent de calea de atac prevăzută de lege împotriva hotărârii finale din acel proces.

VII. Opinia Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție

19. Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nu a prezentat un punct de vedere asupra problemei de drept ce formează obiectul recursului în interesul legii.

VIII. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

20. Rezumând cele două orientări jurisprudențiale conturate în practica instanțelor, procurorul general a apreciat ca fiind în litera și spiritul legii opinia conform căreia exercitarea căii extraordinare de atac a recursului împotriva încheierilor prin care a fost întrerupt cursul judecării, pronunțate de instanțele de apel, în situația în care apelul este ultima cale de atac, este admisibilă, pentru următoarele considerente:

- din analiza în timp a dispozițiilor procesual civile ce au reglementat procedura suspendării judecării procesului rezultă că recursul este admisibil atât atunci când este exercitat împotriva încheierilor de suspendare pronunțate de către instanțele de recurs (cu excepția Înaltei Curți de Casație și Justiție), cât și, a fortiori, împotriva încheierilor de suspendare a judecării pronunțate de instanțele de apel, atunci când apelul este ultima cale de atac;

- din interpretarea literală a dispozițiilor art. 414 din Codul de procedură civilă rezultă că acestea prevăd în mod expres și neechivoc că măsura suspendării judecării oricărui proces, cu excepția celui care se desfășoară în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, este supusă căii de atac a recursului; această concluzie rezultă și din interpretarea per a contrario a tezei a II-a a alin. (1) din textul de lege analizat;

- din analiza sistematică a dispozițiilor art. 414 din Codul de procedură civilă, prin raportare și la celelalte norme procesual civile în materie, decurgând fie din același cod, fie din legi speciale, rezultă că incidentul procedural al suspendării judecării se soluționează de instanța în fața căreia se invocă, deci inclusiv de către instanța de recurs sau apel, atunci când apelul este ultima cale de atac și când incidentul este invocat pentru prima dată în acest stadiu procesual; încheierea prin care instanța se pronunță asupra acestui incident poate fi atacată cu recurs, cu excepția situației în care a fost dispusă de către Înalta Curte de Casație și Justiție;

- din analiza jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, cu referire la dispozițiile art. 6 și art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se apreciază că întreruperea cursului judecării și, deci, a soluționării procesului, indiferent de faza procesuală în care acest incident a intervenit, nu poate rămâne în afara controlului judecătoresc; voința legiuitorului de a reglementa expres o cale de atac împotriva încheierii de suspendare a cursului procesului este justificată de necesitatea de a supune cenzurii instanței superioare legalitatea prelungirii, de natură a afecta termenul rezonabil de soluționare a cauzei, componentă a dreptului la un proces echitabil, la care face referire art. 6 din Convenție.

IX. Opinia judecătorilor-raportori

21. Constatând admisibilitatea recursului în interesul legii, în raport cu dispozițiile art. 514-515 din Codul de procedură civilă, judecătorii-raportori au apreciat că recursul formulat împotriva încheierii prin care a fost suspendată judecata, precum și împotriva încheierii prin care s-a respins cererea de repunere pe rol a cauzei este admisibil, indiferent dacă încheierea de suspendare a fost pronunțată de instanță într-o cauză în care hotărârea ce urmează a se da asupra fondului este sau nu definitivă.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

Asupra admisibilității recursului în interesul legii

22. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii constată că în cauză sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate referitoare la titularul sesizării și existența unei practici neunitare, dovedită prin hotărâri judecătorești definitive, anexate cererii, prevăzute de dispozițiile art. 514-515 din Codul de procedură civilă.

23. Din cuprinsul recursului în interesul legii, declarat de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, rezultă că în practica instanței supreme nu există un punct de vedere unitar cu privire la admisibilitatea exercitării căii extraordinare de atac a recursului împotriva încheierilor prin care a fost suspendat cursul judecării, pronunțate de curțile de apel, în situația în care apelul este ultima cale de atac. Sesizarea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție a fost însoțită exclusiv de hotărâri judecătorești ale acestei instanțe.

24. Art. 96 pct. 2 din Codul de procedură civilă dispune: "Curțile de apel judecă: (...) 2. ca instanțe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în primă instanță (...)".

25. Se observă însă că, potrivit art. 95 pct. 2 din Codul de procedură civilă, tribunalele judecă " (...) 2. ca instanțe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorii în primă instanță; (...) ", hotărârile date în apel putând fi definitive, astfel încât problema identificată prin sesizarea Colegiului de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție se poate ivi și în fața completelor de judecată din cadrul curților de apel investite cu judecarea recursurilor exercitate împotriva încheierilor de suspendare a judecării cauzei pronunțate de tribunale, ca instanțe de apel.

26. De asemenea trebuie relevată și ipoteza în care judecătoriile, tribunalele și curțile de apel soluționează cereri de reexaminare, soluțiile acestora fiind definitive și în care se poate pune problema suspendării judecării cererii de reexaminare și a posibilității atacării cu recurs a încheierii de suspendare.

27. În acest context, astfel cum a statuat în jurisprudența sa anterioară Înalta Curte de Casație și Justiție¹, raportat la obiectul oricărui recurs în interesul legii, și anume interpretarea și aplicarea unor prevederi legale sau a unor principii de drept ce au generat o practică neunitară, dezlegarea dată în condițiile art. 514-518 din Codul de procedură civilă în acest cadru trebuie să aibă aceeași finalitate ori de câte ori instanțele judecătorești sunt chemate să interpreteze și să aplice același text de lege, în situația de față art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

¹ Decizia nr. 8 din 27 aprilie 2015, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 539 din 20 iulie 2015.

28. Ca atare, întrucât hotărârile judecătorești atașate sesizării nu reflectă o interpretare și aplicare unitară a dispozițiilor mai sus citate, nu are relevanță dacă această situație subzistă doar în privința hotărârilor pronunțate de curțile de apel care judecă în ultimă instanță, recursul în interesul legii urmând să producă efecte în toate cazurile în care se soluționează căile de atac întemeiate pe dispozițiile art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

29. Se constată că este îndeplinită condiția de admisibilitate a recursului în interesul legii prevăzută de art. 514 din Codul de procedură civilă, referitoare la titularul sesizării - Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție.

30. De asemenea este îndeplinită și condiția de admisibilitate prevăzută de art. 515 din Codul de procedură civilă, deoarece din cuprinsul hotărârilor judecătorești anexate sesizării formulate de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție reiese existența unei practici neunitare asupra problemei de drept ce face obiectul recursului în interesul legii.

Asupra fondului sesizării cu recurs în interesul legii

31. Prealabil analizei problemei de drept ce a generat o practică neunitară, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii apreciază că este utilă prezentarea evoluției în timp a dispozițiilor procesual civile ce au reglementat procedura suspendării judecării procesului.

32. Astfel, în Codul de procedură civilă din 1865, instituția suspendării judecării era reglementată de prevederile art. 242-245, și anume:

"Suspendarea judecării

Art. 242: " Instanța va suspenda judecata:

1. când amândouă părțile o cer;
2. dacă niciuna din părți nu se înfățișează la strigarea pricinii.

Cu toate acestea pricina se judecă dacă reclamantul sau pârâțul au cerut în scris judecarea în lipsă.";

Art. 243: "Judecata pricinilor se suspendă de drept:

1. prin moartea uneia din părți, afară de cazul când partea interesată cere termen pentru introducerea în judecată a moștenitorilor;
2. prin interdicție, punere sub curatelă sau consiliu judiciar a unei părți, până la numirea tutorelui, curatorului sau consiliului judiciar;
3. prin moartea mandatarului uneia din părți, întâmplată cu mai puțin de 15 zile înainte de ziua înfățișării;
4. prin încetarea funcțiunii tutorelui, curatorului sau consiliului judiciar;
5. prin declararea în stare de faliment a uneia din părți, când falitul trebuie să fie reprezentat prin judecătorul sindic.

Faptele arătate mai sus nu împiedică pronunțarea hotărârii, dacă ele s-au ivit după închiderea dezbaterilor.";

Art. 244: "Instanța poate suspenda judecata:

1. când dezlegarea pricinii alărnă, în totul sau în parte, de existența sau neexistența unui drept care face obiectul unei alte judecări;
2. când se ivesc indiciile unei infracțiuni, a cărei constatare ar avea o înrăurire hotărâtoare asupra hotărârii ce urmează să se dea.

Suspendarea va dăinui până când hotărârea pronunțată în pricina care a motivat suspendarea a devenit irevocabilă."

Art. 245: "Judecata reîncepe:

1. prin cererea de redeschidere făcută de una din părți, când ea s-a suspendat prin învoirea părților sau prin lipsa lor;
2. prin cererea de redeschidere, făcută cu arătarea moștenitorilor, tutorelui, consiliului judiciar, a celui reprezentat de mandatarul mort, a noului mandatar sau sindicului, în cazurile prevăzute de art. 243".

33. Analizând aceste dispoziții legale se constată că, în forma inițială, Codul de procedură civilă nu prevedea, în mod explicit, nici actul prin care instanța dispunea suspendarea și nici calea de atac.

34. În doctrină și jurisprudență s-a apreciat că, în toate cazurile de suspendare, instanța dispune această măsură prin încheiere, care poate fi atacată separat cu apel sau recurs, cu condiția ca și

hotărârea ce urmează a se pronunța în cauza respectivă să fie susceptibilă de apel sau recurs, ca excepție de la regula instituită de dispozițiile art. 282 alin. 2 din Codul de procedură civilă din 1865, potrivit căreia încheierile premergătoare pot fi atacate cu apel numai odată cu fondul ["Art. 282 alin. 2 - Împotriva încheierilor premergătoare nu se poate face apel decât odată cu fondul, în afară de cazul când prin ele s-a întrerupt sau s-a suspendat cursul judecății"].

35. Ulterior, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă, cu modificările și completările ulterioare - art. 1 pct. 77, s-a introdus art. 244¹ din Codul de procedură civilă din 1865, care a avut următorul cuprins:

"Art. 244¹: Asupra suspendării judecării procesului instanța, în toate cazurile, se va pronunța prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs, în mod separat.

Recursul se poate declara cât timp durează suspendarea cursului judecării procesului, atât împotriva încheierii prin care s-a dispus suspendarea, cât și împotriva încheierii prin care s-a respins cererea de repunere pe rol a procesului".

36. Prin această modificare adusă Codului de procedură civilă s-a stipulat în mod expres că, în toate cazurile, asupra suspendării judecării procesului instanța se va pronunța prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs, în mod separat.

37. Art. 244¹ alin. 1 din Codul de procedură civilă din 1865 a fost modificat prin art. I pct. 34 din Legea nr. 219/2005 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă, având următorul conținut:

Art. 244¹ - "Asupra suspendării judecării procesului, instanța se va pronunța prin încheiere care poate fi atacată cu recurs în mod separat, cu excepția celor pronunțate în recurs".

38. Așadar, spre deosebire de reglementarea anterioară, când art. 244¹ alin. 1 din Codul de procedură civilă din 1865 prevedea că încheierea pronunțată asupra suspendării poate fi atacată cu recurs, în toate cazurile, textul modificat prin Legea nr. 219/2005 a exceptat expres de la exercitarea acestei căi de atac încheierile pronunțate în recurs.

39. În contextul acestei reglementări, în practica judiciară s-a exprimat opinia majoritară în sensul că recursul exercitat împotriva încheierii date asupra incidentului privind suspendarea reprezintă o cale de atac suplimentară, a cărei exercitare conduce la existența unui recurs la recurs sau a unui recurs acolo unde legea nu a prevăzut calea de atac a recursului pentru hotărârea de fond. Totodată, s-a considerat că, întrucât cererea de suspendare a judecății este accesorie cererii de recurs, iar hotărârea ce se pronunță asupra recursului este irevocabilă, nici încheierea de suspendare a judecării recursului nu este susceptibilă de recurs.

40. Opinia contrară, în sensul că există posibilitatea exercitării recursului împotriva soluției date în cauzele civile asupra unor incidente procedurale intervenite pe parcursul judecării recursului, nu s-a impus în jurisprudența instanțelor de judecată.

41. Prin Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă², republicată, cu modificările ulterioare, au fost aduse modificări de substanță în ceea ce privește instituția suspendării, în legătură cu calea de atac ce poate fi exercitată împotriva încheierii de suspendare a judecării cauzei, prin dispozițiile art. 414, care au următorul conținut:

² Toate referințele ce se vor face în continuare la Codul de procedură civilă vizează Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările ulterioare.

Art. 414 - "Hotărârea de suspendare.

(1) Asupra suspendării judecării procesului instanța se va pronunța prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs, în mod separat, la instanța ierarhic superioară. Când suspendarea a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție, hotărârea este definitivă.

(2) Recursul se poate declara cât timp durează suspendarea cursului judecării procesului, atât împotriva încheierii prin care s-a dispus suspendarea, cât și împotriva încheierii prin care s-a dispus respingerea cererii de repunere pe rol a procesului".

42. Astfel, se constată că sunt susceptibile de recurs toate încheierile de suspendare, indiferent dacă au fost pronunțate de instanța de fond, de apel sau de recurs, excepție făcând încheierile de suspendare pronunțate de instanța supremă, care sunt definitive.

43. Sub acest aspect, textul art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă este pe deplin lămuritor, în sensul că prevede în mod expres numai inadmisibilitatea căii de atac a recursului exercitată împotriva unei încheieri de suspendare a judecării cauzei pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, spre deosebire de art. 244¹ din Codul de procedură civilă din 1865, care excepta, în terminis, încheierile de suspendare a judecării cauzei în recurs și, drept consecință, inadmisibilitatea recursului exercitat împotriva acestora.

44. În aceste condiții, în actuala reglementare, calea de atac a recursului, prevăzută de art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă, vizează și încheierile pronunțate de o instanță de recurs, cu excepția încheierilor de suspendare a judecării cauzei pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție.

45. În consecință, interpretând și examinând evoluția legislativă în materie, se constată că recursul este admisibil chiar și atunci când este exercitat împotriva încheierilor de suspendare a judecării cauzei pronunțate de instanțele de apel, atunci când apelul este ultima cale de atac.

46. Analizând în continuare problema de drept supusă dezbaterii, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii reține că cea de-a doua opinie cuprinsă în sesizarea formulată de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție este cea care exprimă o interpretare și aplicare corectă a dispozițiilor art. 414 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă, în sensul că recursul formulat împotriva încheierii prin care a fost suspendată judecata, cât și împotriva încheierii prin care s-a dispus respingerea cererii de repunere pe rol a procesului este admisibil, indiferent dacă încheierea de suspendare a fost pronunțată de instanța de apel într-o cauză în care hotărârea ce urma a se da asupra fondului este sau nu definitivă:

A. Potrivit prevederilor art. 124 alin. (2) din Codul de procedură civilă, incidentele procedurale se soluționează de instanța în fața căreia se invocă, în afară de cazurile în care legea prevede în mod expres altfel.

Această normă de drept reglementează strict competența de soluționare a incidentelor procedurale, în categoria cărora intră și suspendarea judecării cauzei, nu și regimul juridic al căilor de atac ce pot fi exercitate împotriva încheierilor prin care s-au soluționat acestea.

Calea de atac în acest caz este dată de dispozițiile art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în sensul că "Asupra suspendării judecării procesului instanța se va pronunța prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs, în mod separat, la instanța ierarhic superioară".

Potrivit art. 483 alin. (1) din Codul de procedură civilă, "Hotărârile date în apel, cele date, potrivit legii, fără drept de apel, precum și alte hotărâri în cazurile expres prevăzute de lege sunt supuse recursului."

Deși acest articol nu face nicio mențiune cu referire la obiectul recursului, se constată că trebuie avute în vedere și încheierile, fie că este vorba de încheieri premergătoare, fie de încheieri prin care se finalizează procesul.

Cât privește regimul juridic al căilor de atac ce pot fi declarate împotriva încheierilor premergătoare (atât cele preparatorii, cât și cele interlocutorii) se reține că acesta este guvernat de dispozițiile art. 466 alin. (4) din Codul de procedură civilă, conform cărora "Împotriva încheierilor premergătoare nu se poate face apel decât odată cu fondul, afară numai dacă legea dispune altfel", aceste dispoziții fiind aplicabile și în recurs, conform art. 494 din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, în art. 466 alin. (4) din Codul de procedură civilă se stabilește doar regula în privința încheierilor premergătoare, în sensul că împotriva lor nu se poate face apel decât odată cu fondul, teza a II-a a acestui text legal prevăzând excepția "afară numai dacă legea dispune altfel". Se reține, astfel, că formularea este mai largă decât cea din art. 282 alin. 2 din Codul de procedură civilă din 1865, care excepta expres numai încheierile prin care s-a întrerupt cursul judecării.

În acest context se constată că acest text legal consacră, în aplicarea principiului de drept procesual accesorium sequitur principale, regula potrivit căreia dacă împotriva fondului nu este deschisă nicio cale de atac, atunci nici încheierea premergătoare nu este susceptibilă de a fi atacată.

Aceasta este soluția în cazul încheierii prin care s-a respins cererea de suspendare ori s-a admis cererea de repunere pe rol, această încheiere putând fi atacată odată cu fondul, dacă hotărârea pronunțată prin care instanța se dezinvestește este susceptibilă de vreo cale de atac.

De la regula menționată mai sus există însă și excepții, și anume în situația în care "legea dispune altfel", când derogările sunt expres prevăzute de lege.

După cum rezultă din textul art. 466 alin. (4) din Codul de procedură civilă pot exista și încheieri premergătoare care să aibă un alt regim decât cel de drept comun.

Astfel, există încheieri premergătoare care nu pot fi atacate cu apel niciodată, deci nici măcar odată cu fondul [de exemplu, în cazurile prevăzute de Codul de procedură civilă prin art. 53 alin. (2) - încheierea prin care s-a încuviințat sau respins abținerea și cea prin care s-a încuviințat recuzarea; art. 143 alin. (2) - încheierea asupra cererii de suspendare în cazul strămutării; art. 520 alin. (1) - încheierea prin care se face sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept].

De asemenea există încheieri premergătoare care pot fi atacate separat cu apel, înainte ca instanța să se pronunțe asupra fondului [cum ar fi: art. 64 alin. (4), art. 69 alin. (3), art. 74 alin. (2) și art. 77 alin. (2) din Codul de procedură civilă - încheierea prin care s-a respins ca inadmisibilă cererea de intervenție voluntară, cererea de chemare în judecată a altei persoane, cererea de chemare în garanție sau cererea de arătare a titularului dreptului], precum și încheieri premergătoare care, în funcție de instanța care le-a pronunțat, pot fi supuse fie apelului, fie recursului [de exemplu, art. 64 alin. (4) din Codul de procedură civilă - încheierea prin care s-a respins ca inadmisibilă cererea de intervenție voluntară sau forțată; art. 954 alin. (3) din Codul de procedură civilă - încheierea prin care s-a soluționat, pe cale incidentală, cererea de sechestrul asigurător].

Mai există, totodată, și încheieri premergătoare pentru care a fost înlocuită calea de atac a apelului cu o altă cale de atac [de exemplu, art. 191 alin. (1) din Codul de procedură civilă - încheierea prin care s-a stabilit o amendă judiciară sau despăgubiri poate fi atacată numai cu cerere de reexaminare; art. 524 alin. (5) din Codul de procedură civilă - împotriva încheierii prin care s-a soluționat contestația privind tergiversarea procesului se poate face numai plângere].

În această ultimă categorie de încheieri premergătoare, care derogă de la regula guvernată de principiul mai sus enunțat, se înscrie și norma prevăzută de art. 414 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă, care stabilește calea de atac care poate fi exercitată împotriva încheierii de suspendare a judecării cauzei, respectiv împotriva încheierii prin care s-a dispus respingerea cererii de repunere pe rol a procesului, posibilitatea exercitării separate a acesteia, precum și instanța competentă.

În acest context nu poate fi reținut niciun argument care susține concluzia că încheierilor prin care se soluționează un incident procedural, cu referire la suspendarea judecării cauzei, le este aplicabil regimul juridic al hotărârilor pronunțate pe fond de instanță.

Așadar, derogarea instituită prin art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă nu aduce limitări în ceea ce privește admisibilitatea căii de atac în situațiile în care hotărârea de fond nu este supusă apelului sau recursului, singura excepție de la calea de atac a recursului fiind impusă doar în privința încheierilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Totodată, dispozițiile art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă nu fac nicio distincție în raport cu faza procesuală în care se află litigiul și stipulează că este competentă să soluționeze recursul instanța ierarhic superioară (cu excepția mai sus arătată), precizare care nu ar fi fost necesară dacă legiuitorul ar fi avut în vedere dispozițiile de procedură cu caracter general reglementate de art. 466 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, se constată că, atunci când legiuitorul a instituit o derogare în ceea ce privește calea de atac exercitată împotriva încheierilor premergătoare, a prevăzut în mod expres că poate fi formulat apel/recurs, chiar și în ipoteza în care hotărârea asupra fondului este definitivă. În acest sens sunt și dispozițiile art. 406 alin. (6) și art. 421 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

Împrejurarea că prin dispozițiile art. 53 alin. (1) din Codul de procedură civilă legiuitorul a reglementat în mod expres admisibilitatea căii de atac a recursului în situația în care hotărârea prin care s-a soluționat cauza este definitivă, ceea ce nu s-ar putea reține în cazul prevăzut art. 414 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă, nu infirmă cele statuate anterior.

În privința art. 53 alin. (1) din Codul de procedură civilă, legiuitorul a intenționat să supună verificării jurisdicționale soluționarea unui incident procedural asupra căruia instanța s-a pronunțat anterior hotărârii prin care a soluționat cauza, măsură care nu poate fi contestată decât odată cu hotărârea prin care s-a soluționat pricina dedusă judecătii, pe când, în situația reglementată de art. 414 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă, posibilitatea exercitării căii de atac a recursului este recunoscută, în privința încheierii prin care s-a dispus suspendarea, dar și împotriva încheierii prin care s-a dispus respingerea cererii de repunere pe rol a procesului, anterior pronunțării hotărârii asupra fondului, în condițiile în care, altfel, nu s-ar mai putea efectua un control de legalitate asupra soluției instanței de judecată investită cu soluționarea cererii de suspendare.

Ca atare, voința legiuitorului de a reglementa expres o cale de atac împotriva încheierii de suspendare a cursului procesului este justificată de necesitatea de a supune cenzurii instanței superioare orice prelungire de natură a afecta termenul rezonabil de soluționare a cauzei, componentă a dreptului la un proces echitabil, la care face referire art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale. Prin încheierea de suspendare a judecătii, instanța nu se dezinvestește de soluționarea pricinii, dar procesul rămâne în nelucrare, ceea ce influențează cursul normal al judecătii, iar efectele suspendării se răsfrâng asupra părților în litigiu.

Drept consecință, întreruperea cursului judecătii și, deci, a soluționării acțiunii unei persoane nu poate rămâne în afara controlului judecătoresc, soluția contrară echivalând, în fapt, cu îngrădirea, fie chiar și pe timp limitat, a dreptului de acces la justiție, așadar cu încălcarea art. 21 din Constituția României, precum și a unei norme de conduită procedurală a Curții Europene a Dreptului Omului (art. 6 din Convenție).

B. Interpretând sistematic dispozițiile legale mai sus enunțate, prin raportare la cele ale art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii apreciază că o analiză făcută în scopul limitării căii de atac a recursului în funcție de căile de atac ce pot fi exercitate împotriva hotărârii care se va pronunța în procesul în care s-a ivit incidentul procedural al suspendării se îndepărtează de la scopul urmărit de legiuitor și adaugă la lege. În condițiile în care legiuitorul a prevăzut expres în art. 414 alin. (1) teza a II-a din Codul de procedură civilă că, doar atunci când suspendarea a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție, hotărârea în cauză este definitivă, nu poate fi primită o altă interpretare care să restrângă dreptul de a exercita recurs.

Pe de altă parte, din interpretarea literală a art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă rezultă că încheierea prin care instanța se pronunță asupra cererii de suspendare nu este supusă apelului, ci numai recursului, singura excepție de la această cale de atac privind încheierea de suspendare pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Recursul se exercită separat la instanța ierarhic superioară, ceea ce constituie o excepție de la regula consacrată de art. 466 alin. (4) din Codul de procedură civilă, conform căreia încheierile

premergătoare pot fi atacate numai odată cu fondul, iar în situația în care hotărârea asupra fondului este definitivă nu se mai poate exercita calea de atac nici împotriva încheierilor premergătoare. Art. 466 alin. (4) teza finală din Codul de procedură civilă instituie excepții de la această regulă, condiția impusă pentru acestea fiind aceea a unei dispoziții legale exprese care permite atacarea separată a încheierilor premergătoare.

În aceste condiții se poate conchide că recursul formulat împotriva unei încheieri de suspendare a judecării cauzei pronunțate de o judecătorie, un tribunal sau o curte de apel este admisibil, indiferent că procesul se finalizează cu o hotărâre nedefinitivă sau definitivă. Numai recursul declarat împotriva unei încheieri de suspendare a judecării cauzei pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție este inadmisibil. Prin urmare, interpretând per a contrario norma în cauză, reiese că este deschisă calea de atac a recursului în orice altă situație decât aceea a suspendării judecării cauzei pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție.

C. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii constată că recursul exercitat pentru desființarea unei încheieri de suspendare are temei și în dispozițiile cu caracter general ale art. 21 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, text care prevede că "Secția I civilă, Secția a II-a civilă și Secția de contencios administrativ și fiscal ale Înaltei Curți de Casație și Justiție judecă recursurile împotriva hotărârilor pronunțate de curțile de apel și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege, precum și recursurile declarate împotriva hotărârilor nedefinitive sau a actelor judecătorești, de orice natură, care nu pot fi atacate pe nicio altă cale, iar cursul judecării a fost întrerupt în fața curților de apel".

Acest temei de drept din legea specială permite reținerea caracterului admisibil al recursului formulat în condițiile art. 414 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă, întrucât are în vedere noțiunea de "hotărâre", în care intră și încheierea de suspendare a judecării, potrivit art. 424 alin. (5) din Codul de procedură civilă, respectiv o hotărâre judecătorească pentru care legea de procedură civilă prevede posibilitatea atacării cu recurs în mod separat.

47. Pentru toate aceste considerente,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 414 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă, recursul formulat împotriva încheierii prin care a fost suspendată judecata, precum și împotriva încheierii prin care s-a respins cererea de repunere pe rol a cauzei este admisibil, indiferent dacă încheierea de suspendare a fost pronunțată de instanță într-o cauză în care hotărârea ce urmează a se da asupra fondului este sau nu definitivă.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 30 ianuarie 2017.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,
Elena Adriana Stamatescu

WWW.JURI.RO